

“AHMET TELLİ ŐİRLERİNDE MUTSUZ OLMAK”

Araştırma Sorusu: Ahmet Telli'nin Şiirlerinde “mutsuzluk” duygusu ve bu duygunun neden olduğu “iç çatışma” nasıl işlenmiştir?

Ders: Türkçe A, Category 1

Sözcük Sayısı:3520

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	3
II. DEĞİŞTİRİLEMİYEN GERÇEKLERİN YARATTIĞI DUYGU: MUTSUZLUK.....	3
II. I. BİREYSEL GERÇEKLER	4
II. II. TOPLUMSAL GERÇEKLER	9
III. ŞİİR KİŞİSİNİN YAŞADIĞI İÇ ÇATIŞMA.....	13
IV. SONUÇ	19
V. KAYNAKÇA	20

I. GİRİŞ

Şiir, duyguların en iyi ifade edildiği tür olarak Türk yazınında İslamiyet öncesi dönemlerden günümüze kadar kullanılagelmiştir. Kişinin içinde bulunduğu bireysel ve toplumsal gerçeklere bağlı olarak yaşadığı “mutsuzluk” ise bu duyguların içerisinde en doğal olanı ve en sık karşılaşılanıdır. Eski dönemlerde savaşın, göçün, ölümün, gurbetin neden olduğu mutsuzluk şiirlerde sıklıkla işlenirken Cumhuriyet dönemiyle birlikte şiirlerin öznesi olarak “sıradan” insanın yer alması günlük yaşamdaki küçük olayların dahi bir mutsuzluk nedeni olarak şiirde bulunmasını beraberinde getirmiştir. 1980 sonrası şiirinde ise kişinin gerek içinde bulunduğu sosyal ve siyasi ortam gerekse kent yaşamının olumsuzlukları bir mutsuzluk nedeni olarak şiirlerde görülmüştür. Ahmet Telli şiirlerinde de sıklıkla karşılaşılan bu konu, bireyin mutsuzluğunun getirdiği “iç çatışma” ile birlikte işlenerek bir tema niteliği kazanmıştır.

Ahmet Telli şiirlerinde mutsuzluğun nedenleri ve bunun bireyi yönelttiği iç çatışma incelendiğinde iki durumun karşıtlık oluşturacak biçimde kullanıldığı dikkati çekmektedir. Kent yaşamının rutininden sıkılan bireyin doğayı hayal ederek mutsuzluktan uzaklaşması gibi bir örnekle somutlanabilecek bu durum, mutsuzluk ögesinin nedensellik bağlamında değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Bu nedenle çalışmada öncelikle mutsuzluğun nedenleri detaylı biçimde verilmiş, şiir kişinin duygu durumunu toplumsal ve bireysel gerçekler üzerinden değerlendirilerek yaşadığı iç çatışma ve arayışı belirtilmiştir.

Bu çalışmada Telli'nin şiirlerinde mutsuzluğun nedenleri ve kişinin bu duygudan uzaklaşma çabasının nasıl ele alındığı incelenecektir. Şiir kişinin çevresini ve “sen” kişisiyle olan ilişkisini yorumlama biçimi üzerinde durularak mutsuzluğuna neden olan etmenler belirtilecektir.

II. DEĞİŞTİRİLEMİYEN GERÇEKLERİN YARATTIĞI DUYGU: MUTSUZLUK

II.I. BİREYSEL GERÇEKLER

Ahmet Telli'nin şiirlerinde sıklıkla karşılaşılan bir duygu olan mutsuzluk bireyin yaşadıklarının bir sonucu olarak ele alınmıştır. Şair, mutsuzluğu konu aldığı birçok şiirinde aynı duygu durumundaki figürlere yer vererek karamsar bir atmosfer yaratmış ve bunu şiirin öznesinin ayrılığı ile ilişkilendirmiştir. Şiirlerde kurgulanan kişilerin mutsuzluğunun zamanla çaresizliğe dönüştüğü, bu durumun da mutluluk ve sevgi arayışını tetiklediği görülmektedir. Şiirlerinde sıklıkla sevdiği kişi ile ilişkilerinin bitmesiyle kendi içinde bir çatışmaya yönelen öznelerin iç dünyalarını betimleyerek inceleyen şair, şiirlerinde öznenin bireysel gerçeklerine değinerek içinde bulunduğu mutsuzluğu vurgulamıştır. Şiirlerde figürlerin ortak noktaları, bireysel gerçekleri olan çaresizlik ve yalnızlıktır. Bu iki duygu özneyi yaşadığı ayrılıktan sonra mutsuzluğa yönelterek "sen" kişinin varlığına özlem duymasına neden olmuştur.

Şiir öznesinin seslendiği kişiye duyduğu özlem, mutsuzluğun nedeni olarak şiirlerde yer almaktadır. Ahmet Telli'nin '*Gidersen Yıkılır Bu Kent*' adlı şiirinde de şiir kişinin özlemini çektiği kişinin gidişyle yaşadığı çaresizlik ve mutsuzluk konu alınmıştır. Şair, şiir kişinin sevgisiz ve aşksız kalmanın bir getirisi olarak üzüntüyle "sen" kişisine seslenişini, içinde bulunduğu durumu; özlemi, umudu ve çaresizliği ile dile getirmiş, özne için "sen" kişinin olmadığı bir dünyayı betimleyerek onsuz yaşamın bir anlamı olmadığını, hayatının sessizlikten ibaret olduğunu imgesel anlatım ile desteklemiştir.

"Gidersen yıkılır bu kent, kuşlar da gider

Bir nehir gibi susarım yüzünün deltasında "

"Gidersen kim sular fesleğenleri

Kuşlar nereye sığınır akşam olunca "

"Sesini dinliyorum şimdi ve soluğunu

Sustuğun yerde bir şeyler kırılıyor

"Bu kentin künyesi bellidir artık ve susuşun

İsyan olur milyon kere, hiç bilmez miyim”

“Gidersen kar yağar avuçlarıma

Bir ceylan sessizliği olur burada aşklar”

“Durmadan Çoğalıyor faili meçhul cinayetler

Ve ölü kuşlar satılıyor bütün çiçekçilerde

Menekşeler nergisler yerine kuş ölüleri”(Telli, Gidersen Yıkılır Bu Kent)

Bu dizelerde dikkati çeken özellik, şairin ayrılığın şiir kişisinde yaratacağı etkiyi değil, çevrede ve doğada meydana getireceğini düşündüğü olumsuzlukları dile getirmesidir. Bunun nedeni, şiir kişisinin sevgilisinin yokluğunun uzamı etkileyecek kadar büyük bir etkiye sahip olduğunu düşünmesidir. Şiir kişisinin çaresizliğini, özlemini ve üzüntüsünü anlatmanın bir diğer yolu onun olmadığı, aşklarının var olmadığı bir dünyayı betimlemekten geçmektedir. Sevdiği kişi olmadığında yaşayacağı mutsuzluğu ve aynı zamanda çaresizliği “kent”e ait öğeler üzerinden anlatmıştır. Birlikte olmadıkları, şiir kişisinin yalnızlıkla sınıdığı zamanlarda “ben” kişisinin perspektifinden uzamı açıklayan şair, “sustuğun–kırılıyor” ve “susuş-isyen” sözcükleri arasında karşıtlık yaratarak sevdiği kişinin yokluğunun onu iç çelişkiye yönlendirdiğini göstermektedir. “Cinayet” ve “ölüm” kelimelerinin yanı sıra “menekşeler, nergisler”in yerine “kuş ölüleri”nin satıldığının dile getirilmesiyle karamsar bir hava yaratmak amaçlanmıştır. Şair, öznenin “sen” kişisinin gidişyle uzamı olumsuz duygular uyandıran çağrışımlarla yorumladığını belirterek onun sevdiği kişiyle aşkının var olmadığı bir dünyanın da bozulacağını, her yeri kötülüğün ve karanlığın saracağını düşündüğünü dile getirmiştir.

Ahmet Telli, “ben” kişisinin çaresizliğini *Sesinin Kuşları Susunca* adlı şiirinde, *Gidersen Yıkılır Bu Kent* adlı şiirine benzer bir şekilde, şiir kişisinin iç dünyasını “doğa” ile ilişkilendirerek anlatmıştır. Şiir kişisinin yaşadığı ayrılığın onu yorgun düşürdüğünü dile getirilerek onun için hayatın artık yalnızlıktan ve sessizlikten ibaret olduğu vurgulanmıştır.

“Alaturka şarkılar”ın acısını artık dindirmekte yeterli olmadığını düşünen “ben” kişisi, bu şarkıların onda geçmişini anımsattığı ve yaşadıklarının getirdiği hüznün “yara”ya dönüştüğünü düşünmektedir. Mutsuzluğunun temel nedeninin ayrılıklarının getirdiği yalnızlık olmadığını belirtmek için ona asıl acı verenin “sen” kişinin sesinin eksikliği olduğunu şu dizeler ile dile getirmiştir:

“Sesimin pınarı kuruyor

Susunca sesinin kuşları”

“Sesini ver bana dilinle

Su verir gibi yaralı bir hayvana”

“Bu alaturka şarkılarda

fena kanıtıyor bazen

anıların ve acıların kabuğunu”

“Dokudum şiirin kilimini

Şimdi nakışlamak istiyorum

Yalnızlığın dört duvarına sesini”(Telli, Sesinin Kuşları Susunca)

Telli, şiir kişinin ayrılıktan sonraki çaresiz durumunu hapsediği “sessizlik” üzerinden ifade ederek “ben” kişinin hayatta kalabilmek için sevgilisinin sesine muhtaç olduğunu “*Sesini ver bana dilinle/Su verir gibi yaralı bir hayvana*” dizesiyle belirtmiştir. Sevgilinin sesi kuşa benzetilerek onun şiir kişinin yaşamına kattığı mutluluk dile getirilmiş, böylelikle şiirdeki duygular doğa benzetmeleriyle somutlaştırılmıştır. Seslenen kişi olan sevgilisinin sesi suya benzetilirken özne ise yaralı bir hayvan olarak dile getirilmiştir. “Alaturka”, “nakışlamak” ve “kilim” sözcükleri ile kültürel bir etki yaratan Telli, imgesel anlatımla, şiir kişinin etrafını saran yalnızlığın bireysel gerçeklerinden birine dönüştüğünü belirtmiştir. Şiirin öznesi için mutsuzluğun hayatının bir parçasına dönüştüğü dile getirilerek bu durumda sevgilisinin sesine çaresizce muhtaç olduğu ifade edilmiştir.

Şiir öznesinin yalnızlığı, onun bir diğer bireysel gerçekliğine dönüşerek “mutsuzluk” duygusunun ortaya çıkmasını tetiklemiştir. Telli, *Belki Yine Gelirim* adlı şiirinde, öznenin içinde bulunduğu bu yalnızlığı “sessizlik” ile ilişkilendirerek karamsar bir havayaratmıştır. Şiir kişinin bu bireysel gerçekliğinin mutsuzluğundaki önemli bir etmen olduğunu uzam betimlemeleri ile göstermiştir.

“Bir gök gürlerse bari diyorum bir sağanak patlasa

Bitse bu sessizlik, bu kirli yapışkanlık bitse”

“Uzun uzun bakıyorum kıvrılan sokaklara

Tek yaprak bile kıpırdamıyor nedense”

“Çıkıp dolaşıyorum akşamüstleri bir başıma

Bir uçtan bir uca yalnızlıklar oluyor kent”

“Gidenler nerde kaldılar, özledim gülüşlerini

Bir kenti güzelleştiren yalnız onlardı sanki”(Telli, Belki Yine Gelirim)

“Kent” betimlemeleri ile uzamın getirdiği yalnızlığı dile getiren şiir kişisi, sessizliğin nedenini “gidenlerin gülüşleri”nin yok olması olarak ifade etmiştir. Şair, diğer şiirlerden farklı olarak bu şiirinde öznenin mutsuzluğunun nedenini uzamın etkisi ile ilişkilendirmiştir. Bu şiirde duyulan özlem bir sevgiliye değil, kentteki insanlara ve onların gülüşlerinin getirdiği sesedir. Şiirde “gidenlerin” nerede kaldığını sorgulayan özne, yokluklarıyla “seslerin giderek azaldığını” ve “kuşların azaldığını” dile getirmiştir. “Sessizlik” ve “gök gürlerse” ifadeleri arasında karşıtlık yaratarak şiir kişinin iç çelişkisini dile getiren şair, kentten ayrılmadaki karasızlığını şiirin sonunda şu şekilde dile getirmiştir:

“...hiç gitmesem”

“Belki yine gelirim, sesime ses veren olursa bir gün”(Telli, Belki Yine Gelirim)

Ahmet Telli, *Sevdalar Duman Olmayacak* adlı şiirinde şiirin öznesinin içinde bulunduğu yalnızlıktan “öfke” ile kurtulacağını dile getirmiştir. Sevginin kötülüğü yeneceği fikrinin yer

aldığı bu şiirde öfke, dünyayı değiştirebilecek bir güç olarak görülmüştür. Şiirde öfke, “acının bağrından mavi bir çelik gibi fişkırın” olarak betimlenmiş, “sevda” ve “duman” kavramları arasında ilişki kurulmuştur. Duman; arayıp bulunamayan, ulaşılamayan ve elle tutulamayan bir kavram olarak değerlendirilerek sevdaya benzetilmiştir. Yalnızlığın ve aynı zamanda mutsuzluğun bir getirisi olan “öfke”, öznenin bireysel gerçeklerinden uzaklaşması için bir yol olarak şu şekilde belirtmiştir:

“Acının bağrından

mavi bir çelik gibi fişkırın öfke

dünyayı değiştirecektir mutlaka”

“...bu yüzden öfke

Sevda gibidir kimilerinde”

“Yüreğin pas tutmakta olan kıvrımları

“ve cehennemleşen yalnızlığın

sarsılsın bir an öfkenin gök gürültüsüyle”

“Sevdalar duman olmayacak o zaman

Hüznün isyan olmuştur çünkü

Hüznün isyan olmalıdır”(Telli, Sevdalar Duman Olmayacak)

Şiir kişinin bireysel gerçekliğine dönüşen yalnızlıktan kurtulmanın yolu mutsuzluğunu isyana dönüştürmektir. Bu yolla sevginin de yok olmayacağını, hâlâ var olmaya devam edeceğini dile getiren şair, öznenin “cehennemleşen” yalnızlığının ancak öfkenin varlığı ile yenilebileceğini belirtmiştir. “Hüzün”, “isyan”, “cehennem” ve “yalnızlık” sözcüklerinin kullanımıyla karamsar bir hava yaratmak amaçlanarak “gök gürültüsü” sözü ile diğer şiirlere benzer şekilde “ses” kavramına gönderme yapılmıştır. Kadere isyanın sessizliğin önüne

geçmesi gerektiği görüşünü savunan şair, öznenin bireysel gerçekliğine dönüşen yalnızlığın ancak öfkeyi bir gerçekliğe dönüştürerek yeneceğini dile getirmiştir.

Ahmet Telli, şiirlerinde öznenin bireysel gerçekliklerine dönüşen “yalnızlığı” ve “çaresizliği” uzam betimlemeleri ve doğa benzetmelerinden yararlanarak dile getirmiştir. Şair, öznenin bu gerçekliklerle içinde bulunduğu mutsuzluğu sevgilinin yokluğuna ve yeri geldiğinde de çevresel faktörlere dayandırmıştır.

II. II. TOPLUMSAL GERÇEKLER

Bireyin düşüncelerinde her ne kadar duyguları önemli bir etkiye sahip olsa da uzam, verdiği kararlarda ve yeniden şekillenen düşüncelerinde önemli bir yere sahiptir. Toplumsal koşullar, diğer bireylerin davranışları ve var olan düzendeki aksaklıklar kişinin duygu durumunu etkilemenin yanında onu kendi içinde bir çatışmaya yönlendirebilmektedir.

Ahmet Telli, şiirlerinde sıklıkla toplumsal gerçekliklerin bireyin üstündeki etkisine yer vermiştir. Kurulu düzenin sevginin varlığı için yetersizliğinin, ayrılığın şiirin öznesinin çevresinde yol açtığı değişikliklerin ve aranan ideal düzenin üzerinde durmuştur. Şiirlerinde sıklıkla bu toplumsal gerçekliğin özne üzerindeki olumsuz etkisini vurgulayarak onun mutsuzluğunun nedenlerinden biri olduğunu dile getirmiştir. Şairin “mutsuzluk” duygusunun hâkim olduğu şiirlerinde var olan düzendeki sapmalar şiirlerindeki gerçekliğini oluşturmaktadır. İnsan ilişkilerindeki aksaklıklar ve kurulu düzendeki baskı ortamı Telli’nin şiirlerinde sıklıkla ele alınan sorunlardır. Şair, öznenin mutsuzluğuna toplumsal gerçeklikleri önemli bir neden olarak göstermiş, esenliksiz “kent” betimlemeleri ile toplumsal düzendeki bu aksaklıkları somutlaştırmıştır.

Ahmet Telli, *Belki Yine Gelirim* adlı şiirinde dış gerçekliğin “sessizlik” ve “yalnızlık”tan ibaret olduğunu dile getirerek bireyler arasında yok olan değerleri ve kurulu düzenin kötü yönde etkilendiğini şu dizeler ile vurgulamıştır:

“Uzun uzun bakıyorum kıvrılan sokaklara

Tek yaprak bile kıpırdamıyor nedense

Ve tek tek söndürüyor ışıklarını varoşlar”

“Hangi duvar yıkılmaz sorular doğruysa

Bir gün gelirsek hangi kent güzelleşmez”

“Tükürsek cinayet sayılıyordu artık”

“ve dilimin ucunda küfre dönüyor her sözcük

İçimde zapt edilemez bir kırma isteği”

“Sessizce çekip gidiyorum şimdi, sessiz ve kimliksiz

Belki yine gelirim, sesime ses veren olursa bir gün...”(Telli, Belki Yine Gelirim)

Şair, zarar gören bu toplumsal değerleri “gidenlerin” yokluğu ile ilişkilendirereközneyi yalnızlığa sürükleyen etmenin onların gülüşlerine duyduğu özlem olduğunu belirtmiştir. İçinde bulunduğu yalnızlık onu zamanla kent düzeninden uzaklaştırmaya ve kenti terk etmeye sürüklemiştir. “Ses” ve “sessiz” kelimelerinin tekrarları ile öznenin sevdiği kişinin varlığına olan ihtiyacına, diğer şiirlere benzer şekilde, gönderme yapılmıştır.“Varoşlar” sözcüğünün uzamdaki bireyleri nitelemek için adlaşmış sıfat olarak kullanılmasıyla toplumsal düzendeki sapmalara dikkat çekilmiş, “*ve dilimin ucunda küfre dönüyor her sözcük*” dizesi ile şiir kişinin bu değişimlere öfkesi belirtilmiştir. “*Gelirsek hangi kent güzelleşmez*” dizesi ile öznenin sevgilisi ile ilişkisinin uzamda olumlu bir etki yaratacağı dile getirilerek şiir kişinin toplumsal düzendeki bozulmaların ortadan kalkacağına olan umudubelirtilmiştir. Bireyin içinde bulunduğu toplumsal gerçeklikler onun yalnızlığının ve mutsuzluğunun önemli bir nedenine dönüşerek onu kentten ayrılmaya yönlendirmiştir.

Ahmet Telli, toplumsal gerçekliklerin birey üzerindeki etkilerine*Kalbim Katlanma Bu Dünyaya* adlı şiirinde de yer vererek bireyin içinde bulunduğu ortama alışma duygusundan kaçış çabasını şiire yansıtmıştır. Dış gerçekliğin “cehennem” olarak tanımlandığı şiirde şiir kişinin içinde bulunduğu koşullardan uzaklaşma isteği işlenmiştir. “Ölümsüzlük” ve “alışma

duygusunu” “ürkünç” olarak tanımlayan şair, şiirin öznesinin duygu durumunu şu dizeler ile anlatmıştır:

“Anılar biriktikçe sisleniyor aşklar da”

“Şeytanımı koluma takıp gitmeliyim

Yeni bir cehennem kurmalıyım kendime”

“Ölümsüz olmak ürkünç bir şey

Bu dünyaya alışmak duygusu”

“geri vermiştin dinini

Dilini de unut artık

Aztektin yahut Kürt, hüznünse Kızılderili”

“Hep kendini yineliyorken sesler kokular

Gittikçe birbirine benziyorken dünle bugün”

“Kalbim bağışlanmayacak bir şey yap

Katlanma kendine ve bu dünyaya” (Telli, Kalbim Katlanma Bu Dünyaya)

Bu şiirde dikkati çeken özellik diğer şiirlerinden farklı olarak mutsuzluğunu dini motiflerüzerinden değerlendirilmesidir. “Şeytan” sözcüğünün iyelik eki ile dile getirilmesiyle şiir kişinin hayatının bir gerçeğine dönüştüğü belirtilmiştir. Toplumsal düzendeki aksaklıklar “dünle bugünün birbirine benzemesi”, “seslerin ve kokuların kendini yenilemesi” ve “anıların ve aşkların gittikçe sislenmesi” imgeleriyle dile getirilmiştir. Şiir kişinin “yeni bir cehennem” arayışı içinde olmasının belirtilmesiyle uzam karamsarlıklaa açık eğretileme söz sanatıyla değerlendirilerek özne için uzamın değişmesinin onda uyandırdığı duygu ve düşüncelerde herhangi bir değişikliğe neden olmayacağını üzerinde durulmuştur.Şiirde yansıtılan toplumsal gerçeklikler bireyin uzam ile bağımlı zedelemiş, biten bir aşkın getirdiği anıların neden olduğu acılar öznenin bulunduğu ortamın “cehennem” olarak tanımlanmasına yol açmıştır.

Telli, *Gidersen Yıkılır Bu Kent* adlı şiirinde benzer şekilde sapan toplumsal değerlerin birey üzerindeki olumsuz etkisi üzerinde durmuştur. Şair, şiir boyunca kelimeler ve kavramlar arasında zıtlıklar yaratarak var olan düzen ile öznenin aradığı ideal düzen arasındaki ayrımı dikkat çekmeyi amaçlamıştır. Şiirin başlığında geçen “kent”, uzamın yanında aynı zamanda öznenin iç dünyasıdır. Şiir boyunca “sen” kişinin yokluğu ile kentin yalnız kalacağını, kentin düzeninde aksaklıkların meydana geleceğini dile getiren şair, çaresizliğin egemen olduğu bir ton ile ayrılıklarının neden olduğu toplumsal yapı ve uzamdaki sapmalara dikkat çekmiştir. Toplumsal gerçeklikleri vurgulayan şair, öznenin çevresindeki bu değişiklikler karşısındaki mutsuzluğunu şu dizeler ile vurgulamıştır:

“Gidersen yıkılır bu kent, kuşlar da gider

Bir nehir gibi susarım yüzünün deltasında”

“Durmadan çoğalıyor faili meçhul cinayetler

Ve ölü kuşlar satılıyor bütün çiçekçilerde”

“Devriyeler basıyor karartılmış evleri yine

Gidersen yıkılır bu kent kuşlar da ölür”(Telli, *Gidersen Yıkılır Bu Kent*)

Toplum düzenindeki bozulmanın önemli bir nedeni olarak şiir kişinin sevdiği kişiyle olan ayrılığı belirtilerek uzama hâkim olan bozukluklar imgesel bir anlatım ile dile getirilmiştir. Bu ayrılığın uzamı değiştirecek kadar büyük bir etkiye sahip olduğu düşüncesi okura iletilirken “karartılmış evler”, “ölü kuşlar” ve “faili meçhul cinayetler” sözleri ile öznenin karamsar duygularına gönderme yapılmıştır. Ayrılık, öznenin “kentine” çaresizliğin hâkim olmasına yol açmış, öznenin bireysel gerçekleri toplumsal gerçeklerin ortaya çıkmasını tetikleyerek şiir kişisini uzamı farklı yorumlamaya yönlendirmiş, içinde bulunduğu mutsuzluğun önemli bir nedenine dönüştürmüştür. Ahmet Telli, şiir kişinin değişen düzene bakış açısına değinerek bundan duyduğu rahatsızlığı belirtmiştir. “Ses” kavramını öne çıkararak öznenin sevdiği

kişiyeye olan hasretini belirtmiş, “kent” kavramı üzerinden ise bu değışikliğin onun üzerindeki etkisini göstermiştir.

III. ŐİR KİŞİSİNİN YAŞADIĞI İÇ ÇATIŞMA

Kişinin yaşadığı ayrılık sonucu ortaya çıkan mutsuzlukberaberinde onu bir iç çatışmaya sürükleyebilmektedirKiőisi, yaőadıkları olumsuzluklardan, onu hüzne sürükleyen gerçeklerden uzaklaşmak için kendine kaçış yolları yaratır. Fakat bunların yeterli olmadığı, kendine yarattığı sahte dünyasının mutsuzluğunun önüne geçemediği zaman kendini farkında olmadan ya da bilinçli bir şekilde bir arayışın içinde bulur. Karmaşık düşünceleri ve duyguları doğrultusunda ne istediğine karar veremeyen birey kimi zaman içindeki bu çelişkidenden dolayı onu mutsuzluğa sürükleyen kararlar verebilmektedir.Ahmet Telli, şiirlerinde bireysel ve toplumsal gerçekliğin öznenin mutsuzluğundaki yeri üzerinde dururken aynı zamanda şiirlerinde sıklıkla içinde bulunduğu bu duygu durumunun onun iç çatışmasını tetiklediğini anlatmıştır. Öznenin bireysel gerçekliklerine dönüşen yalnızliğın ve mutsuzluğun onu bir iç çatışmaya sürüklediği dile getirilerek bu durumun nedenleri üzerinde durulmuştur.

Telli, şiir kişisinin mutsuzluğuna neden olan yalnızliğı *Suçlama Beni* adlı şiirinde bir seçim olarak belirtmiştir. Şair, yalnızliğın ve bunun getirdiği sessizliğin birey üzerindeki olumsuz etkilerini değerlendirirken içinde bulunduğu mutsuzluğun onu iç çatışmalara yönlendirdiğini dile getirmiştir.Şair, şiirin öznesinin “sen” kişisinden ve aynı zamanda da aşktan kaçışından üzüntü duyduğunu dile getirerek okurlara içinde bulunduğu bu yalnızliğın seçimli olup olmadığını sorgulatmıştır.

“ve Şimdi hayat

acı yeşil

bir kader renginde”

“Hayatın ve sevincin

Kaderinin alt ettiği yer

Kavganın ortasıdır

Ki umudun çiçeklenişi

Aşkın yenilgisidir bu”

“Ey anısıyla kalbimi yakan

Kederlenme hemen

Ve suçlama beni

Böyle bırakıp gidiyorum diye”

“öylece girerken gecenin bağına

Taşıyorum sımsıcak gülümseyişini”(Telli, Suçlama Beni)

Yukarıda şiirden alınan bölümde dikkati çeken özellik, diğer şiirlerden farklı olarak ilişkiden uzaklaşan kişinin özne olmasıdır. Sevdiği kişiye “suçlama beni” diye seslenerek uzamdan ayrıldığı için suçlu durumda olmama isteğini göstermiştir. “Anısıyla kalbini yakması”, “sımsıcak gülümseyişini taşıması” ve “hayatın acı yeşil bir keder renginde olması” imgeleri değerlendirildiğinde öznenin aldığı bu karardan mutlu olmadığı öne çıkmaktadır. Şair, yarattığı anlamsal çelişkiler ile bireyin iç çatışmasını değerlendirerek bireysel gerçekliğine dönüşen yalnızlığı kendi seçimleri ile yarattığının üzerinde durmuştur. “Aşk”, “çiçek”, “umut” ve “sevinç” gibi iyimser sözcük seçiminin yanı sıra “gece”, “suç”, “yenilgi” ve “kavga” sözcüklerinin kullanımıyla anlamsal ikilem yaratılarak öznenin iç çelişkisine gönderme yapılmıştır. Şair, bu şiirinde bireyin kendi içindeki tutkuları ve arzuları ile çatışmasını imgeler ile destekleyerek onun için bir bireysel gerçekliğe dönüşen yalnızlığın seçimli olduğunu göstermiştir.

Telli, şiirin öznesinin içinde bulunduğu duygusal durumun kendi tercihi olduğunu *Kalbim Unut Bu Şiiri* adlı şiirinde de dile getirmiştir. Özne için bireysel bir gerçekliğe dönüşen bu

yalnızlığın tercih edilmesinin nedenleri irdelenerek bunun getirdiği mutsuzluk ve bireyin yaşadıklarından sonra kendine çizdiği yol olarak şu şekilde belirtilmiştir:

“Uğuldayan ve hep uğuldayan

Bir orman kadar üşüyorum şimdi”

“Uzanıp uyumak istiyorum gölgeme”

“Uçurum kadar bir yalnızlık

Yaratırım kendime, atlarım

Anısı yoktur küçük rüzgârların” (Telli, Kalbim Unut Bu Şiiri)

Yukarıdaki şiirin başlığında yer alan “şiiir” kelimesi öznenin geçmişe dair anılarını sembolize etmesinin yanında sevdiği kişiyi de açık eğretileme sanatından yararlanarak belirtmektedir. “Uğuldayan” sözüyle diğer şiirlerde sıklıkla görüldüğü gibi “ses” kavramına gönderme yapılmıştır. Aynı zamanda yine benzer şekilde “doğa” üzerinden öznenin duygu durumu açıklanmıştır. Şiir kişisi ve “orman” karşılaştırmasının yanı sıra “uçurum” ve “yalnızlık” karşılaştırması ile öznenin karamsarlığı betimlenerek dile getirilmiştir. “Küçük rüzgârların anısının olmaması” imgesi ile “küçük bir rüzgâr” olarak değerlendirilen şiir kişinin çevresinde ve kendi hayatında önemli bir etkiye sahip olmadığı düşüncesinin verilmesi amaçlanmıştır. Şiirin öznesinin “üşüdüğünün” dile getirilmesine rağmen “uçurum kadar bir yalnızlık yaratırım” ifadesinin kullanımı ile bireyin düşünceleri arasındaki çelişkiye dikkat çekilmiştir.

“Yapraklarım yok artık kuşlarım yok

Büsbütün viran oldu dağlarım

Ezberimdeki türküler savrulup gitti

*ömrümün karşılığı kalmadı sesimde
sesimde yalnız ormanların gümbürtüsü”*

*“Yanlış, daha baştan yanlış
bir şiirdi bu, biliyorum
ve belki ömrümüzün yakın geçmişi
bu kadar doğruydu ancak, kimbilir
Kalbim unut bu şiiri” (Telli, Kalbim Unut Bu Şiiri)*

Yukarıdaki kesitlerde şair, şiir kişinin kararlarının devamında nasıl sonuçlanacağını bildiğini dile getirmiştir. “Şiir” sözcüğü ile tanımlanan aşk ilişkisinde öznenin birlikteliklerini “yanlış” olarak değerlendirdiği görülmektedir. Öznenin duygu durumu doğa betimlemeleriyle desteklenmiş, “ses” ve “gümbürtü” kelimelerinin kullanımı ile diğer şiirlere benzer şekilde şiir kişinin iç çelişmesine atıfta bulunulmuştur. “Dağlarının viran olması”, “yapraklarında artık kuşların olmaması” ve “sesinde ormanların gümbürtüsünün olması” imgeleri ile şiir kişinin yaşadıklarının sonucunda mutsuzluğa ve karamsarlığa sürüklendiğinin üzerinde durulmuştur. Sevgilisiyle birlikteliğinin bitmesine üzülmeye karşın kalbini bu şiiri unutmaya zorlaması şiir kişinin iç çatışmasını oluşturan önemli bir nedene dönüşmüştür.

Ahmet Telli, şiirlerinde bireyin içinde bulunduğu mutsuzluğu ve bunun getirdiği iç çatışmayı belirtirken aynı zamanda *Biten Bir Aşkta Sonra* ve *Eski Bir Hüzünle* adlı şiirlerinde bireyin bu hüzünden kaçış yollarına değinmiştir. Bu yolların bireyin arzularıyla zıtlık içinde olmasının kişinin içindeki anlaşmazlığın önemli bir nedenine dönüştüğü düşüncesinden hareketle iki şiirde de bireyin kendine çizdiği bu yollardan emin olmadığına değinilmiştir. Şair, *Biten Bir Aşkta Sonra* adlı şiirinde, ayrılığın ardından öznenin duygu durumunu imgesel anlatımla şu şekilde dile getirmiştir:

“Hiçbir şey daha kötü olamaz

Kötü biten bir aşk sonrasında

Ahrazlaşırsın, gölgelenir nesnelere

Her telaş ıssızlık taşır biraz

Kabahatli bir çocuk gibi çıkarsın”

“Odan dağınıktır tütün kokuyordur

Okusan da dilsizdir kitaplar

Bir fotoğraf düşer ansızın

Cam kesiği gülüşlerdir kanayan”

“susarsın. Sükût iyi gelir belki”(Telli, *Biten Bir Aşktan Sonra*)

Biten bir aşkın ardından hüzünden kaçış yolu olarak “tütün” ve “sükût” dile getirilerek şiir kişinin içindeki çatışmaya rağmen susmanın kabullenildiği belirtilmiştir. Son dizede “belki” kelimesi ile şiiri bitiren şair, öznenin kaçış yolu olarak gördüğü iç sesine ve hislerine sağırlaşmanın birey tarafından kabul edilmesine karşın bireyin bu kaçış yolunun etkili olacağına karşı olan şüphesini dile getirmiştir. “Kitapların dilsiz olması”, “nesnelere gölgelenmesi” ve “cam kesiği gülüşlerin kanaması” imgelerinden yararlanılarak sevdiği kişinin yokluğunun şiir kişisi üzerindeki etkisi belirtilmiştir. Öznenin “kabahatli bir çocuk” olarak nitelendirilmesi, bu ayrılığın şiir kişinin suçu olup olmadığını sorgulatırken “susarsın” ve “sukut” sözleri ile tekrar “ses” kavramına gönderme yapılmıştır. Şair, öznenin mutsuzluğunu indirgemek için yarattığı kaçış yolları üzerinden iç çatışmasının temelinde kendine çizdiği bu yolların başarılı olacağına karşı güvensizliğinin yattığını belirtilmiştir.

Ahmet Telli, *Eski Bir Hüzünle* adlı şiirinde *Biten Bir Aşktan Sonra* adlı şiirinden farklı olarak öznenin kaçış yolu sevdiği kişiye olan aşkına dayanmaktadır. Şiir kişinin yaptıklarını “kötüye işaret” olarak değerlendirmesine karşın davranışlarında bir değişikliği tercih

etmemesinin ve “sen” kişisine sığındığının belirtilmesi şiire anlamsal bir ikilem olarak yansımaktadır.

“Günlerdir eski bir hüznle çıkıyorum voltaya

(kötüye işaret bu, üstelik yalnızlığa sığınyorum)

Unutup gitmişim ezberimdeki bütün şiirleri

bulutlara bakıyorum uzun uzun, yalnız bulutlara “

“Ey kalbim sana denk düşüyor bütün bu acılar

acılar tek ve mutlak olan bir şeyi anlatıyor”

“unutup gitmişim bütün türküleri artık

(kötüye işaret bu, üstelik yalnız sana sığınyorum)

geçip gidiyor akşama doğru hüznün bulutu

resmini asıyorum ranzamın başucuna yine

ve bir türkü tutturuyorum günün son çayında”

-Teslim olmayalım halilim kurşun atalım!”(Telli, Eski Bir Hüznle)

Bu şiirde dikkati çeken nokta şiir kişinin *Biten Bir Aşktan Sonra* adlı şiirden farklı olarak teslimiyetçi bir tavır sergilememesidir. “Türkü” sözcüğünün tekrarı ile geleneksel bir hava yaratmanın yanında şiir kişinin duygusal durumuna da atıfta bulunulmuştur. Şiirin “...kurşun atalım!” sözü ile bitirilmesiyle öznenin biten ilişkisini kabullenmeyip sevdiği kişi için savaşmaya devam edileceği izlenimi oluşturulurken aynı zamanda okura bu eylemin öznenin kendini rahatlatmak için yarattığı bir yol olduğu izlenimi de verilmiştir. Bireyi “yalnızlık” ve “sevgi arayışı” arasında kararsızlığa yönlendiren şair, öznenin içindeki iç çelişkinin onun mutsuzluğunun önemli bir nedenine dönüştüğünü belirtmiştir.

Ahmet Telli, açıklanan bu şiirlerinde, bireyin mutsuzluğunda önemli bir etkiye sahip olan iç çatışmalarını yeri geldiğinde “doğa” ile ilişkilendirerek imgesel bir anlatımla dile getirmiş, yeri geldiğinde öznenin kendine yarattığı kaçış yolları üzerinden aktarmıştır. Öznenin biten

ilişkinin ardından kendine çizeceği yoldaki kararsızlığı üzerinde durularak iç çelişkisi değerlendirilmiştir.

IV. SONUÇ

Bu çalışmada, Ahmet Telli şiirlerinde bireysel ve toplumsal gerçeklerin neden olduğu mutsuzluk konusu incelenmiştir. İnceleme sonucunda mutsuzluğun kişiyi iç çatışmaya sürüklediği ve bunun sonucunda bireyin bu durumdan uzaklaşmak için arayışa girdiği görülmüştür.

Şiir kişinin mutsuzluğu ve iç çatışması arasındaki neden-sonuç ilişkisi çalışmanın planını oluşturmuştur. Telli'nin birçok şiirinde şiir kişinin sevdiği kişiden ayrılığının birey ve uzam üzerindeki etkileri değerlendirilerek imgesel anlatım ve betimlemelerle desteklendiği görülmüştür. Dış gerçeklerden biri olan "sessizlik" kavramına yer verilerek bu anahtar sözcük üzerinden bireyin yalnızlığı sevdiği kişinin yokluğu ile ilişkilendirilmiştir. Uzam betimlemelerinin incelenmesi ile şiir kişinin ayrılığın ardından çevresini yorumlama biçimindeki değişiklikler aktararak "mutsuzluk" kavramının öznenin üzerindeki etkisinin önemi belirtilmiştir. Bireyin bu gerçeklerden dolayı kendini sürüklediği iç çatışmanın ardından "sevgi" ve "mutluluk" arayışına dönüşmesinin üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda bireyin içinde bulunduğu duygu durumunda kendi seçimlerinin etkisinin olduğu belirtilerek okur, şiir kişinin bu yalnızlığının seçimli olup olmadığını sorgulamaya yönlendirilmiştir. Bireysel ve toplumsal gerçeklerin değerlendirilmesinin ardından bireyin yaşadığı iç çatışmanın içinde bulunduğu duygu durumunun bir getirisi olduğu sonucuna varılmıştır. Toplumsal sorunlar, ayrılıklar ve aşk gibi öğeler bu çalışmada mutsuzluğun nedenleri olarak ele alınmıştır. Ancak bunların ayrı birer çalışma konusu olarak ele alınabileceği dikkati çekmiştir.

V. KAYNAKÇA

Telli, Ahmet.Saklı Kalan. İstanbul: Everest Yayınları, 1981.

Telli, Ahmet.Su Çürüdü. İstanbul: Everest Yayınları,1982.

Telli, Ahmet. Belki Yine Gelirim. İstanbul: Everest Yayınları, 1984.

Telli, Ahmet.Hüznün İsyan Olur. İstanbul: Everest Yayınları,1979.

Telli, Ahmet.Çocuksun Sen. İstanbul: Everest Yayınları, 1994.

